

ALLMÄNNA VALMANSFÖRBUNDETS VALUPPROP.
TILL SVERIGES FOLK

Under skickesediga yttre och inre förhållanden reder sig Sveriges folk att i år gå till nya val till riksdagens andra kammare. Ute i världen se vi rikens och världens skaka i sina grundvalar under det våldsamma trycket af världskrigets och den inre omhjälfningens makter. I denna tid af djupaste yttre och inre oro finna vi mera än någonsin angeläget, att de förestående valen inleda en samling i stort af alla svenska medborgare, hvilka önska se Sverige utgå ur tidens stormar själfständigt och starkt, med förnygrade krafter men byggande sin framtid på den lagbundna utvecklingens gamla och fasta grund. Innebörden af denna allvarliga maning vilja vi närmare klargöra med följande uttalanden i några viktigare dagsfrågor.

Land skall med lag byggas.

Att upprätthålla laga ordning måste vara den första grundsatsen i hvarje samhälle, och i Sverige är denna grundsats uråldrig. Det lås, som statsmakten för århundraden sedan satte för bondens lada, ha oroliga och missnöjda skaror sökt spränga. De ha kränkt hemfrid och äganderätt hos jordbrukets och handelns utöfvare samt med våld sökt hindra den ordningsmakt, som har att skydda samhället mot laglöshet. Med ansvarslös hets i tal och skrift har man drifvit obetänksamma i elände och systematiskt sökt uppvigla mot lydnessplikt och statstrohet. Mot denna laglöshetens anda kräfvä vi ett kraftigt ingripande med fast tillämpning af gällande rättsbud. Vi vilja, att Sveriges lag skall i allas intresse, åt nu lefvande släkten och kommande, skänka det hägn och skydd, som den gifvit åt våra fäder.

Författningsfrågor.

En agitation, som icke ryggat tillbaka för att hota med oordningar och grundlagsvidriga påtryckningsförsök på Sveriges riksdag, vänder sig mot vår författnings grundvalar. Omstörtningar i ett grannland, hvars folk i århundraden suckat under det svåraste förtryck, tagas till intäkt för angrepp på det statsskick, under hvars hägn det svenska folket njutit sitt oberoende och en lagfäst frihet, som andra folk hafva skäl att afundas oss. Jämväl det nödläge, som världskriget framkallat i Sverige liksom inom andra länder, söker vänstern mot all rättfärdighet utnyttja för sina författningskraft.

Den reform af den kommunala rösträtten och af hela riksdagsskicket, som genomfördes för mindre än 10 år sedan, innebar en stark demokratisering till förmån för de ekonomiskt svagare under samtidigt bevarande af tillbörligt inflytande åt medelklassen på land och i stad. Genom arbetslönernas ökning och penningvärdets fall fortgår också inom författningens ram en fortsatt utveckling i demokratisk riktning.

Gentemot socialdemokraternas och liberalernas författningskraft, hvilkas genomförande skulle öppna obegränsade möjligheter för en riksvådlig politik, fordra vi alltjämt en sådan anordning af den kommunala förvaltningen, som tryggar en klok och samhällsgagnelig hushållning. Vi afvisa också en omdaning af första kammaren, som skulle borttaga dess karaktärsskillnad från den andra och förrycka dess uppgift att vid arbetet för tryggande af en sund samhällsutveckling bevara det goda i det bestående.

Författningsförslag, som icke bygga på dessa grundläggande förutsättningar för ett verkligt tvåkammerssystem och en sund kommunalförvaltning, kunna icke påräkna vårt stöd.

Bröd och arbete.

Ojämförligt viktigare än uppsplitande författningsstrider är i denna tid omsorgen att åt vårt folk skaffa bröd och arbete.

Under krigsåren har hela Sveriges folk fått erfara Jordbruksproduktionens ofantliga betydelse för folknärings tryggande. Ju hårdare landets afspärring blir, ju intensivare de krigförandes benägenhet att förhindra vår tillförsel, dess högre måste man skatta den starka utveckling af det inhemska jordbruket, som möjliggjorts genom den svenska riksdagshögerns insatser, ofta trots vänsterns motstånd eller likgiltighet. Vi erinra främst om det skydd mot öfvermäktig utländsk konkurrens, hvarförutan en intensivare jordbruksdrift helt visst skulle ha högst afsevärdt försvärats.

Under den nu snart tilländalupna treårsperioden har andra kammarens Landtmanna- och borgarparti tagit initiativ till synnerligen betydelsefulla åtgärder till jordbrukets höjande bl.a. genom inrättande af spannmålslagerhus och kylhus, främjande af potatisodling och beteskultur samt stödjande af en inhemsk gödningsämnesindustri. I en utförlig motion har partiet framställt förslag om en enhetlig nationell kraft- och bränslepolitik. Likaledes har förslag framförts om åtgärder för den elektriska kraftens bättre tillgodogörande på landsbygden.

Vi anse, att jordbrukets sunda utveckling bör af statsmakterna kraftigt t främjas. Dess kreditfrågor äro ännu icke tillfredsställande lösta, utan kräfva allt framgent synnerlig uppmärksamhet. Af utomordentlig vikt är det, att den jordbrukande befolkningen icke minskas. Vår modernäring måste sättas i stånd att bjuda vid jordbruket uppfödda och vid dess arbete vanda män och kvinnor bättre villkor.

Det statsförmyndarskap, som under nuvarande utomordentliga förhållanden strängt begränsar producenternas fria förfoganderätt öfver sina produkter, får icke drabba jordbruket onödigt tungt i jämförelse med andra näringar och bör upphöra, så snart omsorgen om folkets uppehälle det medgifver.

I en tid, då hvarje land måste öka sin lifsmedelsproduktion, kan ingen vanhäfd af odlad jord tillåtas. Egendomsförstörande jordspekulationer böra förhindras.

En väl organiserad och kraftigt drifven kolonisations- och egnahemsverksamhet bör medverka till emigrationens hämmande och den jordbrukande befolkningens kvarhållande vid jorden. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt motarbetande af den svenska jordens öfvergång - direkt eller indirekt - i utländska händer. För Sveriges framtida säkerhet och lugn a utveckling till ökad inre och yttre styrka är det oundgängligen nödvändigt, att den själfägande bondeklassen bevaras och vinner det ekonomiska välstånd, som sätter den i stånd att till hela folkets båtnad allt intensivare uppdrifva lifsmedelsproduktionen.

Jordbrukets inköps- och afsättningsförhållanden böra underlättas och ordnas genom statens stöd- åt inköps- och försäljningsföreningar och andelsföretag.

Norrlands utvecklingsmöjligheter böra särskildt tillvaratagas, bl.a. i syfte att öka och stärka den bofasta själfägande befolkningen.

Industri och handel böra hos statsmakterna finna det stöd, som kan bidra till dessa näringars lyckliga utveckling och därmed sätta dem i stånd att utan oskälig konkurrens med jordbruket gifva sysselsättning och förbättrade inkomstmöjligheter åt en växande folkmängd. Utnyttjandet af vattenfallen bör främjas genom en tidsenlig vattenrättslagstiftning. Ett allvarligt försök bör göras att genom en omsorgsfullt avvägd lagstiftning bättre trygga arbetsfreden.

Den näringsidkande medelklassen får ej undertryckas, utan dess villkor böra så vidt möjligt höjas medelst ökad yrkesutbildning, förbättrad kredit, direkta beställningar hos grupper af handverkare vid statens upphandling m.m.

Kommunikationernas tidsenliga utveckling bör kraftigt främjas, hvarvid särskild hänsyn tages till Norrlands behof. Vagnätet bör förbättras och en tidsenligare organisation af vägväsendet skapas.

Den ekonomiska utvecklingen

kommer att under de närmaste åren påkalla statsmakternas särskilda uppmärksamhet. En uppsplitande konkurrens mellan olika länders industrier synes vara att vänta, och förr eller senare torde en ekonomisk världskris vara oundviklig. Staten måste ingripa med en framsynt handelspolitik och äfven i öfrigt stödja ett sundt näringslift.

De allvarliga samhällsvådor, som kunna framkallas af krigstidens osunda affärslif, böra i möjligaste mån afvändas genom statsmakternas åtgärder. Sålunda bör ett kraftigt ingripande ske emot ansvarslösa personers samhällsskadliga spekulationslust samt emot alla slag af ocker. Där folkets vitala intressen äfventyras

genom missbruk af privatkapitalets makt, bör en väl afpassad statskontroll anordnas.

Det nationella arbetet bör bygga på den enskilda företagsamheten såsom den främsta drifkraften till produktion och ekonomisk utveckling. Vi vilja fördenskull motsätta oss sträfvanden att i statens hand samla produktionsmedlen. Endast i undantagsfall bör statsmonopolisering af näringar ifrågakomma. Där sådan icke kan undvikas, böra de personer, som genom statens åtgärder skadas i sin lagliga näring, erhålla fullgod ersättning.

Den kommunala beskattningen bör snarast reformeras. Skäligen utjämning bör ske mellan olika kommuner af de kommunala bördorna. Ett klokt afvägdt skattesystem bör tillämpas, med både direkta och indirekta skatter. Krigs- och rena spekulationsvinster böra underkastas extra beskattning. Den nuvarande tidens hårda påfrestning på statens kassa manar till stor försiktighet beträffande utgifter, hvilka utan större olägenhet kunna undanskjutas.

Ekonomiskt samarbete mellan de tre nordiska länderna bör med tillvaratagande af Sveriges välförstådda intresse komma till stånd, där så lämpligen kan ske.

Det sociala framstegsarbetet,

Krigstidens dyrköpta erfarenheter hafva eftertryckligt inskräppt nödvändigheten af inbördes samförstånd de olika närings- och samhällsgrupperna emellan. I nöd och dyrtid bör staten ingripa, icke för att öfvertaga den enskildes försörjningsplikt, utan till lindring af svåra tidsförhållandens tryck och till självverksamhetens främjande. Statstjänstemännens svåra ställning bör härvid beaktas.

Det sociala reformarbete, som tager sikte äfven på normala tider, bör kraftigt fullföljas. Vi påminna om, att genom vidsynt medverkan af Första kammaren vid innevarande års riksdag en ny och genomgripande nykterhetslagstiftning kommit till stånd, byggd på kommunernas fulla beslutanderätt. Handeln med öl och vin har skilts från annan handel och lagts under systembolag och därmed under sådana stränga individuella kontrollföreskrifter, som redan äro gällande för handeln med brännvin. Härigenom har möjliggjorts ett verkningsfullt arbete till förekommande af alkoholhaltiga drycker och till folkets fostran till återhållsamhet och själfukt.

Bostadsfrågans svåra läge inom städer och industrisamhällen manar särskildt till kraftigt arbete för att öka hemtrefnad och hemkänsla. Äfven landsbygdens bostadsförhållanden kräva ökad omsorg. Det sociala försäkringsväsendet bör fullständigast och husmodersskoleverksamheten och den praktiska yrkesundervisningen skyndsamt utvecklas.

Under våra meningsfränders i riksdagen intresserade medverkan ha under den senaste treårsperioden kommit till stånd en ny och tidsenlig olycksfallsförsäkringslag, ny äktenskapslag och lag om barn utom äktenskapet. Fortsatt lagstiftning och andra statsåtgärder böra medverka till att minska motsättningarna inom samhället och, i den mån så kan ske genom statens medverkan, öka folkets känsla af inbördes samhörighet.

Rikets oberoende.

Högre än någonsin måste världskrigets år hafva lärt oss att skatta den fria ställning i det europeiska statssystemet, som våra fäder tillkämpat Sveriges rike. Världskriget har också ådagalagt, huru angelägen den försvarsreform var, för hvars antagande omedelbarligen och i ett sammanhang moderata försvarsvänner ur skilda läger 1914 sammanslöto sig. Våra meningsfränders uthålliga arbete för att stärka vår här och vår flotta har härigenom framträdtt i sin rätta belysning. Nationens vilja att bevara sitt oberoende fick därigenom ett kraftigt uttryck, och respekten hos andra folk för vårt land blef väsentligt stärkt. Endast därigenom har äfven möjliggjorts den själfständiga neutralitetspolitik, som Sveriges regering under kriget hittills kunnat fullfölja. Samtliga riksdagspartier ha förklarat sin anslutning till regeringens sträfvan att under det pågående kriget häfda landets själfständighet och som hittills fullfölja en klar och opartisk neutralitet. Denna sträfvan vilja vi obetingadt stödja.

Lifligt hoppas vi, att efter det förhärjande världskriget må följa en lång fredstid; men vi vilja uttala en enträgen varning mot att låta förhoppningar i sådan riktning leda till ett vårdslösande af våra militära försvarsmedel. Hvarje fritt folk måste veta att värna sin frihet mot utländska inkräktare. Så sant Sveriges folk vill till kommande släkten lämna i arf ett oberoende land bör det upprätthålla försvarets effektivitet efter tidens kraf.

Som sammanfattning och kärna af hvad här blifvit sagdt rikta vi till Sveriges valmän en den varmaste vädjan att vid de stundande valen gå fram:

för häfdande af lag och rätt;

för värn af vår författnings grundvalar för bröd och arbete;

för ett målmedvetet reformarbete under vaken omsorg om det helas väl;

för ärlig neutralitet under kriget och ett godt försvar, som kan tryg ga vår fred.

I juni 1917

ALLMÄNNA VALMANSFÖRBUNDET.